

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-27>

STRATEGIES FOR RENDERING CULTURE-SPECIFIC UNITS IN TRANSLATION

СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ У ПЕРЕКЛАДІ

Petukhova O. I.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Intercultural Communication
in Creative Industries,
Kharkiv State Academy of Design
and Arts
Kharkiv, Ukraine*

Петухова О. І.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжкультурної
комунікації в креативних індустріях,
Харківська державна академія
дизайну і мистецтв
м. Харків, Україна*

Проблема відтворення культурно маркованих одиниць у перекладі належить до важливих у сучасному перекладознавстві, тому що пов'язана з необхідністю забезпечення міжкультурної адекватності тексту. З огляду на це, актуальність дослідження зумовлена потребою обґрунтування та систематизації стратегій, що уможливають збереження національно-культурної специфіки оригіналу в умовах іншомовної рецепції.

У ході окресленої проблематики адекватний вибір перекладацької стратегії зумовлюється сукупністю контекстуальних параметрів, зокрема жанровою специфікою тексту, прагматичною настановою висловлювання, рівнем підготовки цільової аудиторії та комунікативною метою перекладу. Відповідно, перекладацьке рішення не може бути універсалізованим, оскільки воно визначається функціональним призначенням тексту та характером культурно маркованих одиниць. Відтак, переклад інтерпретується як форма міжкультурного діалогу, у рамках якого перекладач виконує медіативну функцію, забезпечуючи адаптацію національно специфічних елементів без редукції їх змістового та культурного навантаження [1, с. 53].

Розвиваючи зазначене положення, у контексті відтворення культурно маркованих одиниць важливою є стратегія збереження культурної специфіки, що передбачає максимальне наближення перекладу до оригіналу шляхом транскрипції, транслітерації або калькування. Так, зокрема, передача української реалії «*гетьман*» в англomовному перекладі як “*hetman*” із подальшим коментарем дозволяє зберегти

історико-культурну унікальність поняття. Натомість, стратегія адаптації орієнтована на інтеграцію культурно специфічного елемента у систему приймаючої культури, наприклад, переклад слова «кобзар» через описову конструкцію “*a traditional Ukrainian bard*” полегшує сприйняття адресатом, однак частково модифікує семантичний обсяг поняття.

Поряд із цим, ефективне відтворення культурно маркованих одиниць передбачає поєднання різних перекладацьких прийомів у рамках комплексної стратегії. Зокрема, описовий переклад, експлікація або введення приміток є виправданими у випадках, коли реалія не має прямого відповідника в мові перекладу. Наприклад, англійське “*Thanksgiving*” може бути передано як свято Подяки (національне свято у США) з коротким поясненням, що забезпечує адекватне розуміння культурного контексту.

Важливою також є проблема перекладу у контексті збереження культурно-історичної своєрідності оригіналу, що є визначальним принципом перекладацької діяльності під час роботи з текстами, які репрезентують певну історичну епоху або відображають архаїчні мовні форми та традиції [2, с. 64].

У прикладному вимірі зазначені положення конкретизуються під час перекладу суспільно-політичних реалій з англійської мови українською, що постає як лінгвокультурний процес і передбачає урахування структурних особливостей політичних і соціальних інституцій, специфіки їх функціонування, а також конотативного потенціалу відповідних одиниць у медійному дискурсі. З огляду на це, такі реалії репрезентують номінативний зміст, а також ідеологічні, історичні та прагматичні компоненти, що ускладнює їх адекватне відтворення в іншомовному середовищі. У цьому аспекті варто виділити п'ять провідних перекладацьких трансформацій, а саме транскрипцію, калькування, описовий переклад, лексичну заміну та переклад із адаптацією, кожна з яких актуалізує окремі аспекти передачі змісту, зокрема точність, доступність і культурну релевантність [3, с. 63].

Застосування транскрипції є доцільним у випадках, коли необхідно зберегти формальну та інституційну специфіку поняття. Зокрема, передача “*Brexit*” як «*Брекзит*» забезпечує впізнаваність терміна в міжнародному політичному просторі та фіксує його як унікальний історико-політичний феномен. Своєю чергою, калькування дозволяє відтворити структурну модель вихідної одиниці, наприклад, переклад “*shadow cabinet*” через «*тіньовий кабінет*», що відображає інституційний зміст поняття в межах британської парламентської традиції.

Трансформація від теоретичних узагальнень до емпіричного матеріалу уможливує конкретизацію окреслених стратегій на прикладі

медійного дискурсу. У цьому аспекті як приклад наведемо публікацію «Netflix купує Warner Bros. Discovery: що вразило Голлівуд», що представлена на платформі Економічної правди [4], у якій зазначено: «Компанія Netflix оголосила про плани придбати студію та стрімінговий бізнес Warner Bros. Discovery. В угоді активи оцінюють у 82,7 млрд доларів, включаючи борги». Передусім цей фрагмент ілюструє стратегію прямого інформативного відтворення економічно маркованих одиниць із мінімальною трансформацією. Оскільки номінації Netflix та Warner Bros. Discovery функціонують як глобально впізнавані бренди, перекладач зберігає їхню форму без адаптаційних змін. Крім того, словосполучення «стрімінговий бізнес» постає результатом часткового калькування англ. “streaming business”, що відображає процес термінологічної інтеграції. Відтак, на лексико-семантичному рівні спостерігається поєднання буквального перекладу й елементів адаптації, спрямованих на забезпечення нормативності тексту перекладу.

Разом із тим наступний фрагмент ускладнює перекладацьке завдання: «Очікується, що угода з оплатою готівкою та акціями буде укладена після того, як Warner Bros. Discovery завершить раніше оголошені плани щодо відокремлення свого кабельного бізнесу» [4]. В оригіналі подано: “The acquisition is expected to close after Warner Bros. Discovery carves out its cable unit” [5]. Порівняння вихідного й перекладного текстів засвідчує, що застосовано трансформаційну стратегію експлікації. Зокрема, ідіоматичний вираз “carves out its cable unit” метафорично позначає реструктуризацію, тоді як у перекладі використано нейтралізовану конструкцію «завершить ... плани щодо відокремлення». Таким чином, образність оригіналу зменшується, натомість посилюється логічна визначеність формулювання. У результаті реалізується семантична конкретизація, зорієнтована на відповідність українським нормам економічного стилю.

Надалі розвиток аргументації потребує звернення до іншого прикладу: «Netflix вже є найбільшим у світі платним стрімінговим сервісом, що має понад 300 мільйонів передплатників. Злиття з активами Warner Bros. Discovery створить колосальну компанію, яка матиме більший вплив на власників кінотеатрів та профспілки розважальної індустрії» [4]. Оригінальний текст містить формулювання: “Bulking up with Warner Bros. Discovery assets would create a colossus with greater leverage...” [5]. У цьому контексті простежується поєднання калькування зі стилістичною модифікацією. З одного боку, метафора “colossus” трансформується в атрибутивну модель «колосальна компанія», що дещо знижує експресивність. З іншого боку, одиниця “greater leverage” узагальнюється як «більший вплив», що

спрощує складний економічний термін. Відтак, перекладач уживає семантичне згладжування, спрямоване на досягнення зрозумілості для реципієнта.

Отже, проведене дослідження засвідчило, що відтворення культурно маркованих одиниць у перекладі зумовлюється сукупністю жанрових, прагматичних і соціокультурних чинників, а відтак потребує варіативного поєднання стратегій збереження та адаптації, спрямованих на забезпечення міжкультурної адекватності тексту.

Література:

1. Kylyvnyk V. V., Lebed I. B., Kushnir A. S. Reproduction of culturally marked units in english translation. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2025. № 1(214). С. 54–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-214.1-6>

2. Куліш В., Гарах О. Труднощі перекладу культурно маркованої лексики. *Молодий вчений*. 2020. № 12(88). С. 64–68. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-14>

3. Григорян Н., Першина Л. Стратегії та перекладацькі трансформації суспільно-політичних реалій з англійської мови українською. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2025. Випуск 102. С. 59–65. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-07>

4. Муравський Андрій. Netflix купує Warner Bros. Discovery: що вразило Голлівуд. *Економічна правда*. 5 грудня 2025, 15:05. URL: <https://pravda.com.ua/biznes/netflix-kupuye-warner-bros-discovery-shcho-vrazilo-gollivud-815077/>

5. Barnes Brooks, Hirsch Lauren, Sperling Nicole. Netflix to Buy Warner Bros. in \$83 Billion Deal to Create a Streaming Giant. *The New York Times*. Listen to this article 6:43 min. URL: https://www.nytimes.com/2025/12/05/business/warner-brothers-discovery-netflix.html?smid=nytcore-android-share&fbclid=IwY2xjawOfs11leHRuA2FlbQIXMABicmlkETFrRHFqMUFGTkxHZThYaGIzc3J0YwZhcHBfaWQQMjIyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHqvWL8r51yohICfXqOn1cTRT9HNdObDGdAXIifMCQcDRnTJqz9HRpq4W-_E4_aem_KhtHOiOmGoe0cK7rJlkoVQ